

PAULINA LEWANDOWSKA
Instytut Pedagogiki KUL
paulina.lewandowska@kul.pl

BEATA GULATI
Instytut Pedagogiki UPH w Siedlcach
beata.gulati@uph.edu.pl

MARTA CHOMICZ
Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych w Warszawie
marta@pjwstk.edu.pl

SPRAWOZDANIE Z XVI SEMINARIUM
„ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE FOR STUDENTS WITH
SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS – STRATEGIES AND
CHALLENGES FOR TEACHER TRAINING AND RESEARCH”

XVI MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
“EUROPEAN SOCIETY FOR THE STUDY OF ENGLISH (ESSE)”

29.08-02.09.2022, MOGUNCJA, NIEMCY

W dniach 29 sierpnia – 2 września 2022 roku w Johannes Gutenberg University¹ w Moguncji (Niemcy) miała miejsce XVI konferencja „European Society for the Study of English” (ESSE). Konferencja odbywa się co dwa lata. W tym roku wzięło w niej udział ponad 450 uczestników. Wysłuchano trzech wykładów plenarnych, przeprowadzono ponad 30 seminariów i tzw. round tables, a także sesje plakatowe i sympozjum doktoranckie. Już po raz siódmy w ramach ESSE wśród bogatego programu znajduje się miejsce dla seminarium dotyczącego nauczania języka angielskiego uczniów i studentów ze specjalnymi potrzebami. W tym roku w ramach XVI Seminarium odbyła się intensywna

---

¹ W JGU studiuje obecnie około 31 000 studentów z ponad 120 krajów, co czyni uczelnię jednym z największych i najbardziej zróżnicowanych uniwersytetów w Niemczech. JGU łączy pod jednym dachem prawie wszystkie dyscypliny akademickie, w tym Centrum Medyczne, Akademię Sztuk Pięknych, Szkołę Muzyczną oraz Wydział Translatoryki, Lingwistyki i Kulturoznawstwa. Około 4500 naukowców, w tym około 570 profesorów, wykłada i prowadzi badania w ponad 100 instytutach i klinikach.

wymiana doświadczeń, teorii i poglądów pod hasłem: „English as a Foreign Language for Students with Special Educational Needs – Strategies and Challenges for Teacher Training and Research” [Angielski jako język obcy dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – strategie i wyzwania w zakresie szkolenia nauczycieli i badań], której przewodniczyły dr hab. prof. KUL Ewa Domagała-Zyśk oraz dr Jitka Sedláčková. Zagadnieniom tym poświęcone były trzy bloki, podczas których przedstawicielki ośrodków z Polski, Czech, Węgier oraz Niemiec zaprezentowały swoje wystąpienia. Udział w seminarium wzięli także lektorzy języków obcych z Polski, Anglii i Stanów Zjednoczonych.

Ewa Domagała-Zyśk (KUL) rozpoczęła sesję analizą założeń edukacji włączającej. Wystąpienie zatytułowane „Teacher Training and EFL for Students with Special Educational Needs – Good Practices for Inclusive Hybrid Education” [Szkolenie nauczycieli w zakresie nauczania języka angielskiego jako języka obcego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – dobre praktyki dla integracyjnej edukacji hybrydowej] ukazywało dwa jej wymiary. Z jednej strony mamy przykłady konkretnych działań w postaci indywidualnych osiągnięć nauczycieli tworzących dostępne środowisko nauki języków obcych dla swoich uczniów ze specjalnymi potrzebami. Z drugiej – istnieje konieczność włączenia na każdym etapie edukacyjnym szczegółowych regulacji niezbędnych do przygotowania każdego nauczyciela języka obcego do nauczania uczniów i studentów z uwzględnieniem ich specjalnych potrzeb edukacyjnych. Odnosząc się również do zmian postpandemicznych, prelegentka przedstawiła główne zasady inkluzywnej edukacji językowej hybrydowej oraz strategii opartych na dowodach, które mogą stanowić repertuar praktyk szkoleniowych dla nauczycieli języków obcych. Anna Podlewska z Uniwersytetu Medycznego w Lublinie potwierdziła, iż dzięki zmianom w polityce edukacyjnej, włączającemu środowisku, rozwojowi technologii wspierających coraz więcej studentów z ubytkiem słuchu trafia na uniwersytety na całym świecie. Autorka przedstawia projekt i realizację kompleksowych warsztatów doskonalenia zawodowego, mających na celu pokazanie praktycznych wskazówek, skutecznych strategii nauczania, adaptacji materiałów dla wykorzystania w nauczaniu języka obcego uczniów z uszkodzeniem słuchu. Natomiast Paulina Lewandowska (KUL) przedstawia rekomendacje dla nauczycieli języka angielskiego na podstawie retrospektywnych doświadczeń osób z ubytkiem słuchu. W swoim wystąpieniu zaprezentowała wyniki badań przeprowadzonych w 19 krajach. Autorka podkreśla, iż znajomość języków obcych jest ważnym elementem funkcjonowania osób niesłyszących i słabosłyszących w zglobalizowanym e-świecie. O doświadczeniach nauczycieli języka obcego w czeskich

liceach mówiły Lenka Tothova i Jitka Sedláčková z Masaryk University. Przeprowadzone wywiady ukazywały wsparcie, jakie nauczyciele otrzymali od swoich szkół i innych instytucji. Nauczyciele opisywali swoje codzienne doświadczenia w klasie, sposób komunikacji z uczniami, metody nauczania, niezbędne dostosowania.

Kolejne wystąpienia dotyczyły przykładów zastosowania różnych strategii w nauczaniu języka obcego. Cyfrowe podejście do nauki języków obcych dla osób niesłyszących przedstawiły badaczki z Niemiec: Katharina Urbann, Kristin Schlenzig oraz Melanie Kellner. Ta grupa badaczek propaguje stosowanie języka migowego w nauczaniu języków obcych i prowadzi badania nad zastosowaniem Niemieckiego Języka Migowego i Amerykańskiego Języka Migowego (ASL) w nauczaniu języka angielskiego jako obcego. Amerykański Język Migowy (ASL) Beata Gulati (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach) wykorzystuje w nauczaniu języka angielskiego swoich studentów. Autorka podjęła studia na Gallaudet University, by bliżej poznać kulturę osób Głuchych, oraz móc stosować wybrane zagadnienia podczas prowadzonych przez siebie zajęć. W trakcie wystąpienia przedstawiła studium przypadku pracy online ze studentką niesłyszącą, podkreślając pozytywne skutki doświadczeń edukacji zdalnej i możliwości, jakie pojawiły się przed nauczycielami akademickimi. Zainspirowana wystąpieniem Ewy Domagały-Zyśk zachęcała także do wymiany doświadczeń i tworzenia systemowego wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami w ramach lektoratów języków obcych w różnych krajach. Anna Nabiałek i Marta Rudnicka, przedstawicielki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, zaprezentowały doświadczenia Pracowni Multimedialnej UAM, w której odbywają się zajęcia z angielskiego dla osób niesłyszących i słabosłyszących. W swoim wystąpieniu omówiły potrzeby studentów oraz metody pracy podczas zajęć z języka angielskiego, którego uczą. Wieloletnie doświadczenie autorek pokazuje, że nauka języka obejmuje znacznie więcej obszarów, niż tylko te wymagane w sylabusie. Studenci wykorzystują udział w zajęciach do realizacji swoich celów, niezależnie od tego, czy dotyczą rozwoju akademickiego, wejścia na rynek pracy, spełniania marzeń, czy wielu innych. Wybór języka jest zdeterminowany przez osobiste doświadczenia studentów, ich bagaż emocjonalny, ich otwartość, dostrzeganie i rozwijanie własnego potencjału oraz motywację. Lektorki z Poznania zachęciły pozostałych nauczycieli do wspólnego opracowania metod i sposobów adaptacji zajęć tak, aby służyły one studentom i dały im możliwość wejścia w środowiska międzynarodowe w ramach Erasmusa, szkół językowych czy po prostu wymiany doświadczeń globalnych.

O nauczaniu języków obcych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na Węgrzech mówiła w swoim wystąpieniu Magdolna Nemes (University of Debrecen). Autorka przeprowadziła wywiady wśród 25 dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach 7, 8 zbierając opinie na temat postaw wobec lekcji języków obcych w szkole. Respondentami byli także rodzice uczniów (25), którzy podzielili się wrażeniami związanymi z nauką niemieckiego przez ich dzieci. Te doświadczenia pokazały, że także uczniowie ze złożonymi niepełnosprawnościami chcą i mogą uczyć się języków obcych. Marta Chomicz (Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych w Warszawie) zainteresowała zebranych zagadnieniem dotyczącym nauczania umiejętności pisania w języku angielskim jako języku obcym dla uczniów z dysfunkcją słuchu. Prelegentka stwierdziła, że biegłość w tworzeniu wypowiedzi pisemnych w języku narodowym oraz językach obcych to warunek konieczny aktywnego uczestnictwa zarówno w życiu społecznym, naukowym jak i zawodowym. Pisanie ma korzystny wpływ na rozwój funkcji poznawczych, a w dobie Internetu i mediów społecznościowych stało się jeszcze ważniejszą umiejętnością. Znaczenie to podkreślono w kontekście osób z dysfunkcją słuchu, które dzięki biegłości w pisaniu mogą skutecznie komunikować się z całym światem. W dobie, kiedy pisanie jest często lekceważone przez nauczycieli języków obcych i nie lubiane przez uczniów, pokazanie strategii uczenia pisania staje się atrakcyjną inspiracją dla lektorów. Klamrą do podjętej tematyki było wystąpienie Lucie Betákovéj (University of South Bohemia) zatytułowane „Implementing the Strategy for the Educational Policy of the Czech Republic up to 2030+ into English Language Teacher Training” [Wdrażanie Strategii Polityki Edukacyjnej Republiki Czeskiej do 2030+ w Kształceniu Nauczycieli Języka Angielskiego]. Jest to strategiczny dokument Ministerstwa Edukacji Republiki Czeskiej, który ma dwa główne cele: 1. Skoncentrowanie edukacji bardziej na nabywaniu kompetencji potrzebnych do aktywnego życia obywatelskiego, zawodowego i osobistego. 2. Zmniejszenie nierówności w dostępie do wysokiej jakości edukacji i ugotowanie drogi do maksymalnego rozwoju potencjału dzieci, uczniów i studentów. Zgodnie ze strategią Ministerstwo Edukacji zapowiedziało reformę kształcenia nauczycieli, zwłaszcza w odniesieniu do edukacji językowej uczniów i studentów ze specjalnymi potrzebami językowymi. Autorka przytoczyła przykłady dobrych praktyk z różnych międzynarodowych projektów, w których skutecznie nauczano języka angielskiego uczniów z różnego rodzaju niepełnosprawnościami lub specjalnymi potrzebami.

Podsumowując, bardzo ciekawa sesja – ukazała wielowymiarowość doświadczeń, badań, procedur i projektów, a także podłoże prawne, które również

w Polsce dzięki ratyfikowaniu Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych z 2012, a następnie Ustawy o zapewnieniu dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej z 19 lipca 2019 (uregulowanej kompleksowo w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych z 4 kwietnia 2019), pokazują, że dostosowanie procesu edukacyjnego nie jest tylko dobrą wolą nauczycieli a wspólnym obowiązkiem i twórczym wyzwaniem. Warto w tym miejscu wspomnieć szerzej o międzynarodowym zespole badawczym, którego koordynatorką jest Ewa Domagała-Zyśk: „English as a foreign language for deaf and hard of hearing persons (EFL DHH)”². Zespół ten zrzesza nauczycieli i naukowców z kilku krajów (Polski, Czech, Niemiec, Norwegii, Izraela, Węgier, Francji, Włoch, Serbii), którzy zajmują się tematyką nauczania języka jako obcego osób i/lub uczą języka obcego DHH. To właśnie podczas konferencji ESSE w Turynie, w roku 2010, pojawił się załączek pomysłu utworzenia grupy, której misją jest wspieranie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w nauce porozumiewania się w języku angielskim jako języku obcym. Odbywające się co dwa lata Konferencje ESSE są jedną z okazji do spotkania i wymienienia się dotychczasowymi doświadczeniami w zakresie surdoglottodydaktyki. Obecnie rozpoczęto już przygotowania do kolejnego spotkania ESSE – w roku 2024 w Szwajcarii.

---

² www.kul.pl/english-for-deaf-and-hard-of-hearing.art_74431.html